

Naturskyddsföreningen
Väsby

c/o P Nordmalm
Gamla v 30A, 194 67
Upplands Väsby, Sweden

2025-03-04

Till
Upplands Väsby kommun

Naturskyddsföreningen Väsby: Yttrande över Upplands Väsby's klimatanpassningsstrategi KS/2021:475

Bakgrund

Upplands Väsby kommun har tagit fram ett förslag till klimatanpassningsstrategi med en åtgärdsplan. Som underlag har kommunen tagit fram en klimat- och sårbarhetsanalys (KSA). Kommunens KSA beskriver hur klimatförändringarna kan påverka Upplands Väsby kommun. Ett annat underlag är skyfallskarteringen 2022.

Naturskyddsföreningen Väsby synpunkter

Naturskyddsföreningen Väsby ha tagit del av förslaget till klimatanpassningsstrategi och berörda underlag.

Vi konstaterar att kommunen har tagit fram underlag som förefaller att väl överensstämmer med de förväntningar på kommuner som finns i den nationella handlingsplanen för klimatanpassning (2023/24:97). Vi anser att underlagen är väl genomarbetade och ambitionsnivån i dem är relevant, dock kan den förstärkas – se våra kommentarer.

Genom att låta ompröva strategin vart fjärde år kan den ta in ny kunskap och möta nya krav på anpassningsåtgärder. Inom kort ska en utredning presentera för regeringen om att vid behov föreslå ny eller anpassad lagstiftning för att effektiva klimatanpassningsåtgärder ska kunna genomföras, t ex gällande samordning mellan kommuner samt kostnadsfördelning i samhället. Resultatet, som kan förväntas bli lag 2026 kan vara viktigt att beakta vid revidering av kommunens strategi.

Kommentarer till åtgärdsförslagen

Strategin innehåller nitton kostnadsberäknade och tidsatta åtgärdsförslag. Vi anser att samtliga åtgärdsförslag är relevanta och rimliga, men vi avstår från att bedöma kostnadsuppskattningarna för åtgärder. Vi vill dock lämna några synpunkter och tillägg.

Med tanke på att naturolyckor och väderhändelser accelererar och redan har inträffat på många platser i Sverige så anser vi att klimatanpassningsåtgärder brådskar. Startdatum för åtgärder och planering av åtgärder borde sättas tidigare för de åtgärder som är akuta. En bedömning av vad som brådskar mest bör göras.

Vi anser att det är mycket viktigt att kända förorenade områden med PCB, PFAS, men också med andra farliga ämnen fullt ut beaktas i genomförande av åtgärdsplanen. Att så sker motiveras utifrån att ämnen som i dag finns på förorenade områden vid skyfall och översvämningar riskerar att mobiliseras och därmed kontaminera andra områden. Därför bör även potentiellt förorenade områden med historisk riskverksamhet beaktas för skyfalls- och översvämningståtgärder. De flesta kan vara redovisade i MIFO-kartan, men om kunskapsläget är bristfälligt bör fler provtagningar göras.

Vi stöder fullt ut förslagen om att ta fram riktlinjer för grönska på allmän plats och att använda grönytefaktor i detaljplaner. Dessa åtgärder bör kunna förstärka grönstrukturen i bebyggelsen och har potential att även bidra till en rikare miljö med större biologisk mångfald, vilket i sin tur ökar möjligheten att få ut ekosystemtjänster och resiliens.

Vi rekommenderar kommunen att följa Boverkets rekommendationer för beräkning av grönytefaktor. I den ingår att värdera och mäta ekoeffektivitet som en viktig del. Ekoeffektiviteten indikerar en vegetations bidrag i form av ekosystemtjänster.

Grönytefaktor är utmärkt att använda i detaljplaner. Vi anser att det behöver göras en beräkning av grönytefaktor i bebyggelsen, med början i centrala delar och andra tätt bebyggda områden. En sådan kartering, med återkommande uppföljningar, ger en god vägledning till var grönstrukturen behöver förstärkas för att leverera ekosystemtjänster och bidra till robust klimatbuffring.

Skyfallskarteringen ger ett bra underlag om var skyfall kan förväntas ge olägenheter. När det gäller skyfallsåtgärderna framgår det ju inte i det här skedet exakt var åtgärderna ska sättas in. Det skulle vara intressant att få en sådan redovisning senare. En av de många lösningar som kan ingå kan vara s.k. *Rain Gardens* som bl a används i Norra Djurgårdsstaden. Det redovisas inte heller här hur planen för att utöka flödeskapaciteten i Väsbyån under järnvägen vid Tegelvägen fortskrider. Den åtgärden bör vara en av de mest akuta av strategiska åtgärder att få genomförd. Vi vill i det sammanhanget påpeka åtgärden görs så att den underlättar fiskvandring och annan konnektivitet för organismer i vattnet.

Vi anser också att man borde belysa problemen med höga inomhustemperaturer som en riskfaktor, framförallt för barn, äldre och funktionsnedsatta personer. Kommunens institutioner bör ha planering för insatser vid värmeböljor och allmänheten upplysas om lämpliga åtgärder i bostäder vid värmeböljor. Verksamhetsutövare kan behöva upplysas om att kunna behöva reglera inomhusklimatet men också att skapa skugga genom vegetation.

Vid översvämning av Väsbyån riskerar de kommunala funktioner som opererar i Optimuskvarteret att bli strömlösa. Om dessa är involverade i krisledning eller stöd till krisledning bör det finnas en plan B.

Kommunen har enligt den nationella strategin ett ansvar för säkra distributionskedjor för livsmedelsförsörjning i krissituationer. Den lokala jordbruksmarken är en tillgång för en robust lokal livsmedelsförsörjning i krissituationer.

I "Planeringsunderlag för jordbruksmark i Upplands Väsby kommun, 2024" framgår att:

Samhällets sårbarhet utifrån livsmedelsförsörjnings perspektiv har uppmärksammats i relativt stor omfattning de senaste åren, inte minst i samband med krigets påverkan på livsmedelsproduktionen i Ukraina men även kopplat till klimatförändringar och dåliga skördar på grund av torka och höga temperaturer. Den jordbruksmark som finns idag utgör ett stort värde för samhällets beredskap och förutsättningarna att bygga resiliens mot förändringar i omvärlden som påverkar förutsättningarna för produktion av livsmedel. Vikten av detta beredskapsperspektiv stärks när det gäller den kommunala fysiska planeringen eftersom jordbruksmarken är en långsiktig resurs och exploatering innebär irreversibla processer där marken för alltid tas ur livsmedelsproduktion (Jordbruksverket, 2021).

En kommunal klimatanpassningsstrategi bör därför inkludera åtgärder i planering för ökad lokal livsmedelsproduktion för att stärka samhällets motståndskraft vid klimatförändringar och kriser. Att bebygga åkermark är därför ett kortsiktigt och skadligt beslut. Åkermark är en begränsad resurs och kan inte ersättas när den väl är förstörd. Att skydda den genom hållbara detaljplaner är avgörande för framtida livsmedelsförsörjning. Kommunen bör satsa på att utveckla odlingsmöjligheter, stödja lokala jordbruk och planera bebyggelse på redan exploaterad mark.

Genom att värna åkermarken stärker kommunen sin självförsörjning, minskar sårbarheten vid kriser och bidrar till en mer hållbar framtid. Därför bör kommande översiktsplaner förtydligas så att bebyggelse på jordbruksmark ersätts med smarta, långsiktiga lösningar. Kommunens stadsutveckling kan fokusera på att fortsätta att satsa på smart och hållbar förtätning av bebyggelse.

Naturskyddsföreningen i Väsby

Pelle Nordmalm
ordförande

Peder Laitamaa

Niklas Johansson

Eva Samuelsson

Göran Svenstam